

120

Mart 2015

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

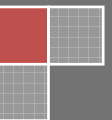
BRÜKSEL'İN GÜNDEMİNDEKİ ÇEVRE KONULARI
(MART-HAZİRAN)

İlge Kıvılcım

İKV Uzmanı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

www.ikv.org.tr

BRÜKSEL'İN GÜNDEMİNDEKİ ÇEVRE KONULARI (MART-HAZİRAN)

2015 yılında AB düzeyinde önemli konular masaya yatırılacak. Birçoğu Avrupa Parlamentosu'nun ilgili komitelerinde görüşlere açıldı. Haziran ayı sonuna kadar sürecek Letonya Dönem Başkanlığı sürecinde Brüksel'in çevre gündeminde özellikle;

GÜNDEM MADDELERİ

İklim değişikliği ve yıl sonunda BM nezdinde imzalanması öngörülen **yeni anlaşma (BM üyeleri Mart sonuna kadar niyet beyanlarını sunacak);**

AB Emisyon Ticaret Sistemi'nin etkinliğini artırması öngörülen yeni reform planı;

Hava kalitesinin iyileştirilmesine yönelik yeni revizyon çalışmaları;

Ulaştırma sektöründe, **Yakıt Kalitesi Yönergesi** ve **yeni arabalarda emisyon** limitleri;

2015'te sona erecek BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin yerini alacak **yeni sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde** AB'nin pozisyonu;

Döngüsel Ekonomi Paketi üzerinde onay süreci;

Avrupa Sömestri'nin yeşil ekonomi üzerinden yürütülmesi yer alacak.

AB için sorun teşkil eden gündem maddeleri (Mart 2015)

Hava kalitesinin iyileştirilmesi (Üye ülkelerin kurallara ilişkin esneklik çağrıları sürüyor)

"Atık Yönetimi" (Döngüsel Ekonomi Paketi rafa kalmış gibi gözüküyor)

"AB ETS reformu"

"Biyoyakıt çevreci mi?" sorusu devam ediyor.

Kanada ile sorun teşkil eden **"bitümlü kumdan elde edilen petrol ticareti"** kurallarının, Yakıt Kalitesi Yönergesi standartlarına uygunluk sağlanamaması.

"AB'nin, mevcut politikalarla istenilen hedefe ulaşması zor":

3 Mart tarihli Avrupa Çevre Ajansı'nın Avrupa'da Çevre: Durum ve Genel Görünüm 2015 adlı yeni raporuna göre, AB'nin, mevcut politikalarla istenilen hedefe ulaşması mümkün görülüyor. AB, özellikle biyoçeşitliliğin korunması, hava kirliliği ve deniz kirliliğinde sınıfta kalıyor.

1. AB ETS Reformu'nun (MSR) Haziran sonuna kadar onaylanması bekleniyor.

Letonya Dönem Başkanlığı sürecinde iklim değişikliği alanında MSR'ye yönelik ilk oylama AP Çevre Komitesi'nde (ENVI) 24 Şubat'ta yapıldı. **Temel sorun, MSR'nin ne zaman uygulanmaya başlayacağı** konusu. Avrupalı Parlamenterler, Komisyon'un önerisi olan 2021 yılından daha iddialı bir takvim yani MSR'nin 2018 yılında uygulanmaya konulmasını onayladı. Parlamento ve üye ülkelerin Haziran'da nihai takvimde anlaşması bekleniyor.

Ayrıca 24 Şubat'taki ENVI'de kabul edilen kararlarda **binalar ve ulaştırma sektörünün AB ETS'ye dahil olması** gündeme alındı. Ancak Avrupa Komisyonu'nun İklim Eylemden ve Enerjiden Sorumlu Üyesi Miguel Arias Cañete bu yıl Aralık ayında yapılacak BM'nin 21'inci Taraflar Konferansı'na (Paris Protokolü) kadar AB ETS-dışı sektörlerin sisteme dahil edilmesini düşünmediklerini açıkladı.

- AB ETS Reformu'na ilişkin ayrıntılı bilgiye "*AB'nin Emisyon Ticaret Sistemi Güncelleniyor*" başlıklı İKV Değerlendirme Notu'ndan (No 120) ulaşılabilir.

2. Ulaştırma sektöründe, temiz yakıtlar ve emisyonların azaltılmasına yönelik hedeflerde son viraja girildi. Bu noktadaki gündem maddeleri şöyle:

Yeni arabalarda emisyon limitleri: 2015 yılında km başına 130 gram; 2021 yılında 95 gram emisyon limiti. Limitin aşılması durumunda km başına 5 avro ikinci aşımında 15 avro ve üçüncü aşımında 25 avro ödenecek. 2019'dan itibaren ilk ödeme 95 avro olacak. **Kamyonetler için:** 2017 yılı için 175 gram; 2020 yılı için 147 gram limiti getirildi. Ceza ödemeleri yeni arabalar ile aynı olacak.

Yakıt Kalitesi Yönergesi (2009/30/EC): Gıda bazlı biyoyakıt konusu, Brüksel'de tartışma konusu olmaya devam ediyor. Biyoyakıtların çevreye zarar verdiği ve gıda fiyatlarını artırdığı yorumları tartışmaların temelini oluşturuyor (*Bkz: İKV Dergisi Eylül 2013; No 184¹*). 2020 yılına kadar ulaşımda kullanılan gıda bazlı biyoyakıtların kullanımında yüzde 6 oranında sınırlama getirilecek. Aslında Komisyon'unun, 2020 yılına kadar ulaşım yakıtlarının yüzde 10'unu biyoyakıttan karşılama hedefi bulunmakta.

Arazi Kullanımında Dolaylı Değişiklikler (ILUC) ve biyoyakıt konusunda yeni kurallar 2012 yılında Yenilenebilir Enerji Yönergesi (2009/28/EC) ve Yakıt Kalitesi Yönergesi üzerinde yapılmıştı. Yeni kurala göre, biyoyakıtların ulaşımda kullanımını yüzde 7 ile sınırlandı. Ancak bu oran zayıf olarak yorumlanırken, bu yıl sonundaki Paris Protokolü'ne kadar oran artışı olmayacağı açıklanıyor.

¹İKV Dergisi Eylül 2013 No 184, http://www.ikv.org.tr/ikv_dergi/ikv_eylul_2013/html/index.html

Ayrıca Yönerge'nin çerçevesinde AB'nin Kanada'ya yönelik kumlu petrol sorunu devam ediyor. **Bitümlü kumdan elde edilen petrolün** (*oil sands*) ticaretini engelleyen Komisyon'un Ekim 2014 tarihli önerisi gündemde bekliyor.

Denizcilik sektöründen kaynaklanan **emisyonların izlenmesi 2018** yılında başlayacak. Bilindiği gibi 18 Aralık 2014 tarihinde bu sektöre yönelik emisyonların izlenmesi konusunda anlaşmaya varılmıştı.

3. Hava kalitesinde, AB'nin ciddi problemleri devam ediyor.

Komisyon'un 18 Aralık 2013'te onayladığı **“Temiz Hava Politikası Paketi”** (*Clean Air Policy Package*) kapsamında iki yasal düzenleme gündemde:

- **“Orta Ölçekli Yakma Tesisleri”in (MCP)** emisyonları azaltma kurallarına yönelik hazırlanan yeni Komisyon önerisinin (*Proposal on pollution from medium-sized combustion plants*) Nisan ya da Mayıs'taki ENVI'de oylamaya sunulması bekleniyor. Taslakta, MCP kaynaklı NOx, SO2 ve toz oranlarının 1 ila 50 MW olması öneriliyor.
- Aynı şekilde paket kapsamında revize edilen **“Ulusal Emisyon Tavanları”** Yönergesi gereği yeni kurallar 2020 ve 2030 itibariyle 6 temel kirletici olan NOx, NMVOC, NH3, PM2,5 ve metan (CH4) üzerinde uygulanacak.

AB Temiz Hava Politikası Paketi ile 13 bin km²'lik ekosistemin (Romanya'nın yarısı) ve 56 bin km²'lik Natura 2000 alanının nitrojen kirliliğinden arınması yanında 19 bin km²'lik ekosistemin de asitlenmeden kurtarılması öngörülmüyor.

4. AB'nin atık yönetimindeki en büyük hedeflerini içeren “Döngüsel Ekonomi Paketi” (*Circular Economy Package*) rafa kalmış gözüküyor.

Geçtiğimiz yıl 2 Temmuz'da açıklanan paket ile “Avrupa için sıfır atık programı” sloganı çerçevesinde AB'de geri dönüşümün yaygınlaştırılması amaçlanıyordu. Yeni kurallarda 2020 ve 2030 yılında belediye atıkları ve diğer atıklarda geri dönüşüm oranını yüzde 70 ila yüzde 80'e çıkarma hedefleri sunulmuştu.

Ayrıca Aralık 2014'te Çevre Konseyi tarafından AB genelinde plastik poşetlerin kullanımını azaltıcı yeni kurallar onaylandı. Kurallara göre, 2025 yılında bu tür poşetlerin kullanım oranı yüzde 80 azaltılacak. Vergi uygulaması ya da yasaklama getirilebilecek.

5. Paris Protokolü için BM'ye üye olan ülkelerin anlaşmada bulunacak emisyonazaltım oranlarını 31 Mart'ta kadar sunması gerekecek.

AB tarafından 6 Mart'ta yapılan ENVI'deyeni anlaşma için BM'ye sunduğu emisyon azaltım oranı yüzde 40 olarak açıklandı.

6. 2015 yılı sonrası yeni sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin belirlenmesi gerekiyor.

Bu konuya yönelik en önemli zirve BM nezdinde Eylül ayında yapılacak Genel Kurul olacak. AB, bu konuda ilk açıklama yapan taraf oldu. Nitekim, AB'nin yeni kalkınma gündemine katkısını öne çıkaran bir tebliğ de, AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi ve Komisyon Başkan Yardımcısı Federica Mogherini, Avrupa Komisyonu'nun Uluslararası İşbirliği ve Kalkınmadan Sorumlu Üyesi Neven Mimica ile Çevre, Denizcilik ve Balıkçılıktan Sorumlu Üyesi Karmenu Vella tarafından yayımlandı. "2015 Sonrası Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması için Küresel İşbirliği" başlıklı tebliğde, işbirliği mekanizmasının özel sektör ve sivil toplum arasındaki eş zamanlı çalışmalar dışında, tüm ülkelerin evrensel bir perspektifte aktif katılımı ile etkili olabileceği mesajı veriliyor.

ÖNEMLİ RAPORLAR (MART)

Avrupa 2020 Stratejisi'nin beş temel hedef başlığına yönelik son durum analizi, (Smarter, Greener, More Inclusive? Indicators to support the Europe 2020 Strategy) 2 Mart 2015 tarihinde AB'nin resmi istatistik kurumu Eurostat tarafından açıklandı.

Hedef Alanı	Gösterge Alanı	2008	2012	2013	2020 Hedefi
İstihdam	20-64 yaş arası (%)	70,3	68,4	68,4	75
AR-GE ve yenilikçilik harcamaları	GSYİH'deki payı (%)	1,85	2,01	2,02	3
İklim değişikliği ve enerji	Emisyonların azaltılması (endeks 1990:100)	90,4	82,1	-	80
	Enerji tüketimi (milyon ton)	1,689	1,584	-	1,483
	Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı (%)	10,5	14,1	-	20

Eğitim	Katılım oranı (30-34 yaş)	31,2	35,9	36,9	40
	Erken terk etme	14,7	12,7	12	10
Yoksulluk ve sosyal dışlanma	İnsan sayısı (milyon)	116,6	123,1	121,4	96,6

Avrupa Çevre Ajansı'nın "Avrupa'da Çevre: Durum ve Genel Görünüm 2015" (*The European Environment: State and Outlook 2015, Synthesis Report*) sentez raporu 3 Mart'ta yayımlandı. Verilere göre;

Avrupa'da biyoçeşitlilik azalmaya devam ediyor. Koruma altına alınmış alanların yüzde 60'ı ve canlı türlerinin yüzde 77'si yetersiz şekilde koruma altında. Biyoçeşitlilik hedefinde 2020 hedeflerine uzak bir durum söz konusu.
Ekosistemin tahribatı, ekonomik faaliyetlerde azalmaya neden oluyor.
Tarım alanlarının kullanımında üye ülkeler arası farklılıklar mevcut. 2012 yılında organik tarım için kullanılan tarım arazisi sadece yüzde 6 olarak değerlendiriliyor.
Hava ve su kalitesinde Avrupa genelinde ilerleme gözlemleniyor.
Deniz ve kıyı ekosistemi tehdit altında ve özellikle deniz tabanına yönelik baskı, kirlilik, istilacı yabancı türler ve asitlenme söz konusu. Aşırı avlanmanın sorun olarak görüldüğü Akdeniz dışında; avlanmanın azaldığı denizler Baltık ve Atlantik. Akdeniz'de 2014 yılında canlı stoklarındaki aşırı avlanma verileri, yüzde 91 gibi yüksek bir oranı yansıtıyor.
İçme suyu ve yüze suyu kalitesinde iyileşme yaşanırken, tehlikeli maddelerde de azalma mevcut.
Kaynak tüketimi AB genelinde azalırken , atık yönetimi, daha az atığın oluşması ve atıkların depolama alanlarına gönderilmesi noktasında ilerleme kaydedilmiş durumda. Nitekim, geri dönüşüm alanları 2004-2012 yıl aralığında 21 ülkede artmış ve geri dönüşüm oranı 2004'te yüzde 22 iken, 2012 yılında yüzde 29'a çıkmış durumda.
Sera gazı emisyonlarının azaltılması konusunda fosil yakıt kullanımı nispeten azalma eğilimde. Ekonomik büyümeye ters orantılı bir şekilde, 1990 seviyesine göre yüzde 19 azalma görülüyor.
Kentlerde hava kirliliği konusunda ince partiküller maddeler ciddi sorun teşkil ediyor.
İklim değişikliği ile mücadele çalışmalarının yetersiz olduğu değerlendirilirken, bu durumun mevcut koşullar ve politikalarla daha da kötüye gidebileceği vurgusu yapılıyor.
Gürültü kirliliği konusunda ise her yıl en az 10 bin erken ölüm ile karşılaşıldığı belirtiliyor.

Raporda yer alan **Türkiye'**ye ilişkin verilerde ise **AB'nin Su Çerçeve Yönergesi'ne paralel olarak, Türkiye'deki yasal mevzuat çalışmalarına atıfta bulunuluyor.** Türkiye'de 2004-2012 yılları arasında şehir atıklarında geri dönüşüm oranının, AB üyesi ülkelere göre yüzde 10'un altında olduğu belirtiliyor.

GENEL DEĞERLENDİRME

AB'nin en önemli çevre gündemini önümüzdeki aylarda **yeni iklim anlaşmasının** çerçeve metninin ve yeni **sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin** temel heeflerinin oluşturulmasında AB'nin katkıları belirleyecek. **Daha entegre ve kural bazlı yeni reform süreçlerine yönelik çalışmalar** hızlanacak. Nitekim AB ETS reformu önemli bir sürece işaret olacak ki bu süreç, AB'nin 2030 yılı iklim ve enerji Hedeflerinin önemli bir parçasını oluşturacağı gibi küresel boyutta AB'nin çevre koruma alanındaki etkinliğini etkileyecek.

AB'nin **mevcut çevre politikasının güçlendirilmesi** gerektiği önemli raporlarda altı çizilen bir husus. Özellikle hava kalitesinin iyileştirilmesinde ulaşım sektöründen kaynaklanan emisyonların azaltılması en önemli gündem maddesi olacak. Atık yönetiminde plastik poşetlerin azaltılmasını ve diğer hedefleri içeren **Döngüsel Ekonomi Paketi** mevcut süreçte beklemede olacak. Nitekim üye ülkelerin hedeflerin uygulanması konusundaki endişeleri devam ediyor.

Aynı şekilde **kaya gazı ve biyo yakıt** uygulamaları, Brüksel'de çevre korumaya yönelik en fazla tartışılan konular arasında yer alıyor.

Türkiye'ye yönelik Avrupa Komisyonu'nun son beş İlerleme Raporuna bakıldığında, en fazla sorunun **doğa koruma, yatay mevzuat** (ÇED kararları, Aarhus Sözleşmesi'nin imzalanmaması), iklim değişikliği ile mücadelede **uzun vadeli emisyon azaltım** hedefinin sunulmaması olduğunu görülebilmektedir. Aynı şekilde, Türkiye'nin, yeni iklim değişikliği anlaşmasının taslak metninin oluşturulması sürecinde aktif olarak yer alması, küresel boyuttaki mücadelenin, uzun vadede ulusal boyuta taşınmasını da sağlayacaktır.